

Marinarkæologisk prøvegravning ved Område 6

Amager Strandpark
NMU j.nr. 2322

Morten Johansen

VIKINGESKIBS
MUSEET

***Marinarkæologisk prøvegravning
ved Område 6
Amager Strandpark***

NMU j.nr. 2322

Morten Johansen

Indledning	1
Baggrund.....	1
Formål og Metode.....	1
Gytjeudbredelse	2
Stratigrafi	3
Fund	4
Konklusion	5
Fundliste.....	6
Fotoliste.....	8
Kontaktark.....	10

Marinarkæologisk prøvegravning ved Område 6, Amager Strandpark, NMU 2322

Indledning

På baggrund af resultaterne fra den marinarkæologiske forundersøgelse (se rapporten ”Marinarkæologisk forundersøgelse ved Amager Strandpark, NMU 2322 og Italiensvej, NMU 2323”) havde Kulturarvsstyrelsen krævet, at der i forbindelse med uddybning ved Område 6 i den nordlige del af Amager Strandpark, skulle udføres en prøvegravning.

Fredag den 29. oktober 2004 afholdtes et møde hos Kulturarvsstyrelsen mellem Amager Strandpark I/S, Kulturarvsstyrelsen og Vikingeskibsmuseet, hvor man blev enige om arbejdsprocedurer, metode og omfang.

Selve prøvegravningen blev gennemført i perioden fra den 1. til den 5. november 2004 af Vikingeskibsmuseet ved Kamma Poulsen-Hansen, Jørgen Dencker og Morten Johansen.

Baggrund

I rapporten ”Marinarkæologisk forundersøgelse ved Amager Strandpark, NMU 2322 og Italiensvej, NMU 2323” side 6 beskrives Område 6 på følgende måde:

Vanddybden i området var 0,40-0,65 m. Område 6 (kort III) blev udvalgt til forundersøgelse, fordi en boreprøve havde påvist tørveforekomster, samt at GEO's mægtighedskort angav aflejringsstykkelser på 0,5-1,0 m.

Der forekom gytje på alle 5 positioner. Toppen af gytjen lå 35-60 cm under havbunds niveau. Der blev ikke foretaget sugning i gytjen, men en gytjeprobe (x 257) på position 6.5 viste, at den her var ca. 20 cm tyk. Gytjen var mørkebrun, kompakt og finkornet med mindre, organiske partikler samt plantedele (siv) og bark.

Over gytjen fandtes stenblandede sandlag, som på fire af de fem positioner indeholdt i alt 23 stykker kraftigt patineret, 5 stykker upatineret og 1 stykke let patineret flint (alt var skarpkantet), 7 stykker ildskørnet flint, 5 fiskeknogler, hasselnødder og trækul.

P.g.a. fund- og gytjeforekomster blev der anlagt to ekstra sugehuller (position 6.6 og 6.7) i den sydlige del af området (kort III). Aflejringerne her bestod fortrinsvis af sand med sten og en lagtykkelse på henholdsvis 8 og minimum 80 centimeter. Der blev hverken fundet gytje eller oldsager på de to positioner.

Formål og Metode

Prøveundersøgelsens formål var at lokalisere oldsagskoncentrationer og/eller jordfaste anlæg i forbindelse med den konstaterede gytjeforekomst.

I tilknytning til forundersøgelsens positioner 6.1, 6.2, 6.3, 6.4 og 6.5 blev der med gravemaskine, monteret med en 2 meter bred planeringskovl, anlagt i alt 7 prøvegrøfter (fig. 1).

Af hensyn til områdets dræning anlagdes indledningsvis en øst-vest gående grøft (grøft 1) tæt syd om 6.1, 6.2 og 6.4 med forbindelse til en nord-sydgående drænggrøft ca. 60 m. fra strandlinjen.

Denne suppleredes af 6 nord-sydgående tværgøfter (grøft 2-7) med et indbyrdes mellemrum på ca. 15 m.

Fig 1. Oversigtsplan over grøfter (sort), gytje (grøn) og fund (små røde prikker) i Område 6

Grøfternes længde og dybde blev dikteret af gytjeforekomstens udbredelse, således at der såvel under gytjen, som til siderne af denne forekom ren undergrund. Desuden blotlagdes ca. 20 m. undergrund i forlængelse af hver grøft for at kunne erkende jordfaste anlæg (grave, bopladsspor m.v.) på kanten af gytjeområdet. Undtaget herfor dog grøft 1, hvis udstrækning og dybde dikteredes af drængrøftens placering.

Aflejringerne blev, under overvågning, skrællet af i 5 – 15 cm. tynde lag og fladen eller dele af fladen afrenset med skovl eller ske i det omfang, det var nødvendigt.

Det opgravede materiale grovsorteredes ved gravningen, således af de forskellige lag ikke blev blandet. Dette gav mulighed for at bevare et overblik over de fundførende lag, når bunkerne efterfølgende blev gennemgået. Genstande kunne således opsamles i to faser.

Udover prøvegrøfterne blev der i et mindre område (ca. 6x6 m.), lige nord for 6.1, fladeafdækket ned til umiddelbart over de fundførende lag med den hensigt at ”håndgrave” en m² for at verificere indtrykket af fund- og stratigrafisituationen.

Gytjeudbredelse

I det ca. 120x90 m. store prøvegravede område, forekom der en omtrent øst- vestlig orienteret gytjeforekomst på ca. 50 m's bredde (fig. 3). Gytjeforekomsten blev afgrænset mod syd, vest og nord mens det mod øst, pga. vandindtrængen, ikke var muligt at følge denne længere end til ca. 40 m. øst for 6.2. Forundersøgelsen viste dog gytjeforekomster i område 11, kun 100 m. øst for grøft 1.

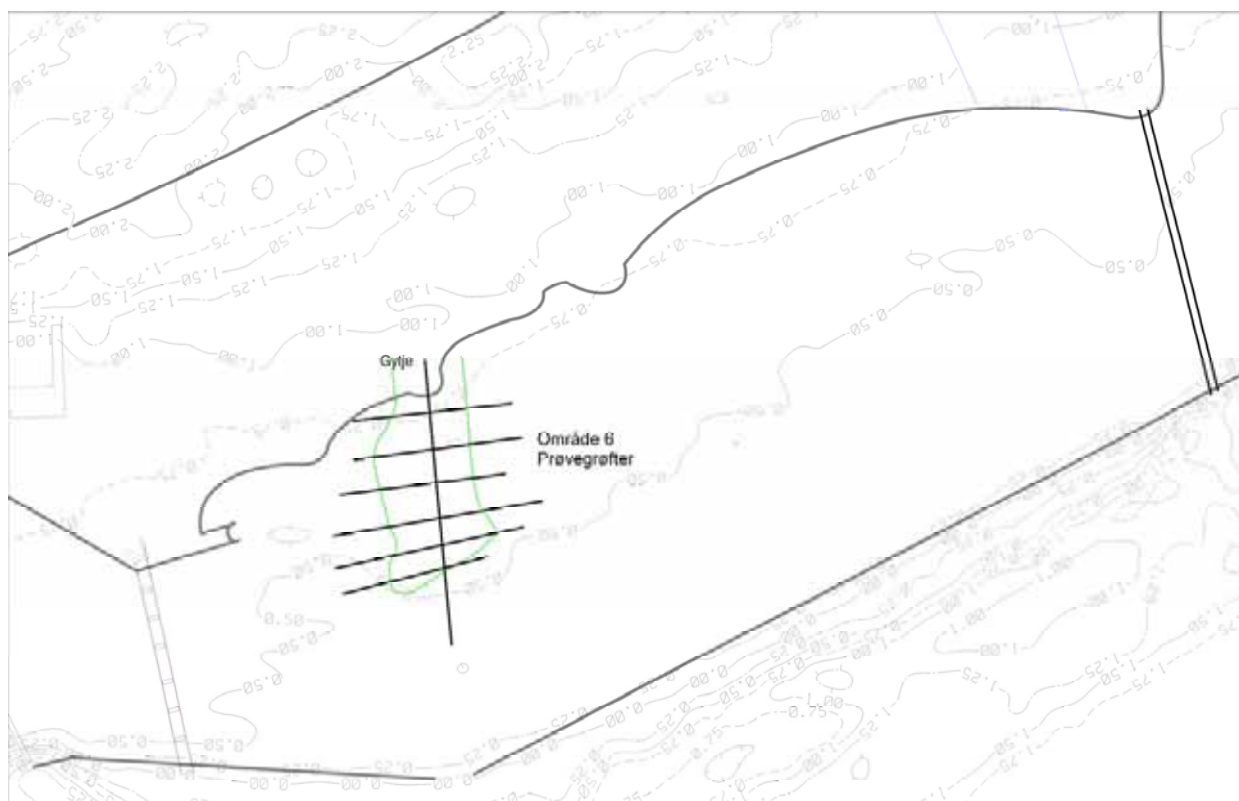

Fig 2 Gyttjens udbredelse i det prøvegravede område.

I hovedtrækkene var gyttjeforekomsten linseformet i nord-sydlig profil og tiltog i tykkelse mod øst.

Stratigrafi

Generelt bestod aflejringerne af 5-15 cm. sand med småsten, skaller og ålegræsrodde overlejrende 5-25 cm. groft sand med sten. Herunder fandtes, i gyttjeområdet, et 0-40 cm. tykt lag af gyttjeblandet fint sand og mellem dette og gyttjen et 0-15 cm. oldsagsførende gruslag. Udenfor gyttjeområdet forekom der undergrundsler direkte under sandet, medens der i gyttjeområdet forekom tre typer gyttje (fig.3):
 0-30 cm. stedvis optrædende, grågrøn, kompakt, fed gyttje med stort organisk indhold (sivrester, blade, m.v.)
 1-50 cm mørkbrun, porøs driftgyttje

Fig 3 Gyttje i grøft 4.

stedvis med stort indhold af naturtræ (stammer, tykke og tynde grene, kviste, blade).

1-15 cm mørkegrå, homogent, fedtet lergytje med mange sten (primært naturflint)

Den grågrønne gytje lå stratigrafisk øverst, medens den mørkegrå lergytje lå nederst og havde direkte kontakt med undergrunden.

Gytjen synes at være aflejret i en lavning i undergrunden, som sandsynligvis oprindeligt er dannet af strømmende vand, som kan forklare det store stenindhold i den nederste del af lergytjen, som må være afsat under let strømmende eller rolige aflejringsforhold på et tidspunkt, hvor området ikke var overskyttet af havet. Vandet i lavningen var sandsynligvis ferskt på dette tidspunkt og området endnu ikke skovdækket. Driftsgytjen er sandsynligvis først dannet efter at havet har overskyttet området – enten periodisk eller permanent - og gytjen er sandsynligvis en brakvands eller marin aflejring dannet på et tidspunkt, hvor området var skovdækket med bl.a. elle-, hassel- og egetræer.

Flere steder iagttoges elletræsrodde (ikke stubbe), der fortsatte ned i undergrunden.

Laget af gytjeblandet sand tyder på blotlagt gytje i forbindelse med kraftig sanderosion.

Stratigrafi mellem 6.4 og 6.1

0-20 cm. Sand med småsten

20-50 cm. Rent fint sand med organisk smuld (gytjeblandet sand)

50-60 cm. Lys gråbrunt groft sand med stort indhold af indtil håndstore sten. Oldsagsførende lag.

60-80 cm. Mørk brun porrøs gytje med stort indhold af naturtræ og blade

80- cm. Lyst gråt undergrundsler

Orienteringen, strukturen og aflejringerne antyder, at der kan være tale om et tidligere vandløb med en omtrent østlig orientering omtrent vinkelret på områdets dybdekoter og den tidligere Kongemosekystlinies formodede forløb.

Fund

Der blev opsamlet i alt 80 stykker humant forarbejdet flint, heraf 7 redskaber (1 lancetformet mikrolit, 1 stikkel, 3 blokke og blokfragmenter, 1 kniv og 1 stk ildskørnet flint) samt 41 flækker og 2 mikroflækker (fig. 4). Desuden opsamledes en bækkenknogle fra svin (tam- eller vildsvin).

Det skal bemærkes, at oldsagssammensætningen (hovedsageligt flækker) ikke er et reelt billede af fundsituationen, men udtryk for hvilke genstandstyper der, med det aktuelle metodevalg, er lettest erkendbare.

Fundene fordelte sig jævnt ud over området (røde prikker på fig 1) dog først og fremmest indenfor gytjeforekomsten som repræsenterer størstedelen af det prøvegravede område.

Flinten fremtræder generelt patineret men er kun i begrænset omfang vandrullet.

*Fig 4 Flint fra prøvegravningen.
Øverst: flækker.
Th: stikkel og lancetformet mikrolit.*

Dateringen af genstandene peger med en lancetformet mikrolit og to mikroflækker mod maglemosetid, mens en del af flækkerne nærmere har kongemosekarakter.

Konklusion

Det, trods den grove metode, forholdsvis store antal oldsager tyder på bopladsaktivitet i en eller flere af jægerstenalderens perioder.

Antagelig er her tale om et eller flere aktivitetsområder som tidligt har været eksponeret og i forbindelse med en vandstandsstigning er blevet eroderet ud over det lavere liggende gytjeområde.

Alternativt kan genstandene være skyllet ind fra østligere placerede aktivitetsområder.

Bevarings- og patineringsstilstanden af flintgenstandene samt fordelingen af disse ud over området må være udtryk for omlejring. Der er ikke fundet jordfaste anlæg i området.

Yderligere undersøgelser i området vil således næppe bibringe væsentligt nyt.

Fundliste NMU 2322 Amager Strandpark, Omr. 6

X-nr	Antal	Beskrivelse	Patineringsgrad			Vandrullet
			1	2	3	
39	2	1 mikroflække og 1 flække		1	1	☐
40	3	Flækker		3		☒
41	1	Flække		1		☐
42	1	Blokfragment		1		☐
43	1	Afslagsblok		1		☐
44	1	Flække m. retouche			1	☒
45	2	Flækker			2	☐
46	1	Flækkefragment			1	☒
47	1	Knogle fra svin (vild- eller tamsvin)				☐
48	2	Afslag			2	☐
49	3	Afslag			3	☐
50	1	Afslag			1	☒
51	1	lancetformet mikrolit			1	☐
52	9	1 midstikkel, 5 flækker, 1 flækkefragm. og 2 afslag		2	7	☒
53	4	2 Flækker, 1 flækkefragm. og 1 afslag		1	3	☐
54	3	1 flækkefragm. 1 stikkelafslag og 1 afslag			3	☐
55	8	2 flækker, 2 flækkefragm. og 4 afslag		3	5	☐
56	3	1 stk ildskørnet flint og 2 afslag			3	☐
57	2	Afslag			2	☐
58	3	1 flække, 1 flækkefragm. og 1 afslag			3	☒
59	2	1 Flække og 1 afslag		1	1	☒
60	3	1 flække og 2 flækkefragm.		1	2	☐
61	3	Afslag			3	☐
62	1	Flække	1			☐
63	2	1 flække og 1 afslag		1	1	☐
64	3	2 flækkefragmenter og 1 afslag		1	2	☐
65	1	Afslag			1	☒
66	1	Flække		1		☐
67	1	Flække			1	☐
68	1	Flække			1	☐
69	1	Afslagsblok eller nedhugget flækkeblok		1		☐
70	1	Flækkefragment			1	☒

X-nr	Antal	Beskrivelse	Patineringsgrad			Vandrullet
			1	2	3	
71	1	Afslag			1	☐
72	1	Flække			1	☒
73	3	1 mikroflække, 1 flækkefragm. og 1 afslag		1	2	☐
74	2	1 flækkefragm. og 1 afslag			2	☐
75	2	Flækker		1	1	☐

Fotoliste

J.nr. 2322

Amager Strandpark

Billednummer	Billedtekst	Fotograf
2322-dg-0122	Oversigt fra Gl. strandlinje	Jørgen Dencker
2322-dg-0123	Oversigt fra Gl. strandlinje	Jørgen Dencker
2322-dg-0124	Oversigt fra Gl. strandlinje	Jørgen Dencker
2322-dg-0125	Oversigt fra Gl. strandlinje	Jørgen Dencker
2322-dg-0126	Oversigt fra Gl. strandlinje	Jørgen Dencker
2322-dg-0127	Oversigt fra Gl. strandlinje	Jørgen Dencker
2322-dg-0128	Søgegrøft graves. Kamma.	Morten Johansen
2322-dg-0129	Søgegrøft graves. Kamma.	Morten Johansen
2322-dg-0130	Søgegrøft graves. Kamma.	Morten Johansen
2322-dg-0131	Vandindrængen i søgegrøft	Morten Johansen
2322-dg-0132	Vandindrængen i søgegrøft	Morten Johansen
2322-dg-0133	Gytjelag med stort træindhold i søgegrøft	Morten Johansen
2322-dg-0134	Gytjelag med stort træindhold i søgegrøft	Morten Johansen
2322-dg-0135	Vandindrængen i søgegrøft	Morten Johansen
2322-dg-0136	Gytje i bunden af søgegrøft	Morten Johansen
2322-dg-0137	Profil: Sand, gytjeblandet sand, gytje og undergrundsler	Morten Johansen
2322-dg-0138	Profil: Sand, gytjeblandet sand, gytje og undergrundsler	Morten Johansen
2322-dg-0139	Flade afdækket til gytjeblandet sand. Fra N	Morten Johansen
2322-dg-0140	Flade afdækket til gytjeblandet sand. Fra N	Morten Johansen
2322-dg-0141	Håndgravet kvadratmeter. Fra Ø	Morten Johansen
2322-dg-0142	Håndgravet kvadratmeter. Fra Ø	Morten Johansen
2322-dg-0143	Håndgravet kvadratmeter. Fra Ø	Morten Johansen
2322-dg-0144	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0145	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0146	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0147	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0148	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0149	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0150	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0151	Gytje med træ i profil	Morten Johansen
2322-dg-0152	Udvalg af flækker fra prøvegravningen.	Morten Johansen
2322-dg-0153	Udvalg af flækker fra prøvegravningen.	Morten Johansen
2322-dg-0154	Udvalg af flækker fra prøvegravningen.	Morten Johansen
2322-dg-0155	Udvalg af flækker fra prøvegravningen.	Morten Johansen
2322-dg-0156	Udvalg af flækker fra prøvegravningen.	Morten Johansen
2322-dg-0157	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0158	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0159	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0160	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0161	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen

Billednummer	Billedtekst	Fotograf
2322-dg-0162	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0163	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0164	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0165	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen
2322-dg-0166	Stikkel og lancetformet mikrolit	Morten Johansen

2322-dg-0122.jpg

2322-dg-0123.jpg

2322-dg-0124.jpg

2322-dg-0125.jpg

2322-dg-0126.jpg

2322-dg-0127.jpg

2322-dg-0128.jpg

2322-dg-0129.jpg

2322-dg-0130.jpg

2322-dg-0131.jpg

2322-dg-0132.jpg

2322-dg-0133.jpg

2322-dg-0134.jpg

2322-dg-0135.jpg

2322-dg-0136.jpg

2322-dg-0137.jpg

2322-dg-0138.jpg

2322-dg-0139.jpg

2322-dg-0140.jpg

2322-dg-0141.jpg

2322-dg-0142.jpg

2322-dg-0143.jpg

2322-dg-0144.jpg

2322-dg-0145.jpg

2322-dg-0146.jpg

2322-dg-0147.jpg

2322-dg-0148.jpg

2322-dg-0149.jpg

2322-dg-0150.jpg

2322-dg-0151.jpg

2322-dg-0152.jpg

2322-dg-0153.jpg

2322-dg-0154.jpg

2322-dg-0155.jpg

2322-dg-0156.jpg

2322-dg-0157.jpg

2322-dg-0158.jpg

2322-dg-0159.jpg

2322-dg-0160.jpg

2322-dg-0161.jpg

2322-dg-0162.jpg

2322-dg-0163.jpg

2322-dg-0164.jpg

2322-dg-0165.jpg

2322-dg-0166.jpg